Algemene Rekenkamer

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2016

Ministerie van Algemene Zaken (III)

Rapport bij het jaarverslag

2017

Resultaten verantwoordingsonderzoek 2016 Ministerie van Algemene Zaken (III)

Rapport bij het jaarverslag

Vooraf

De Algemene Rekenkamer doet ieder jaar onderzoek naar de verantwoording die ministers in hun jaarverslagen afleggen over hun bedrijfsvoering, hun bestedingen en hun beleid. Onze centrale vragen in dit jaarlijkse 'verantwoordingsonderzoek' zijn:

- Is het geld in het afgelopen jaar besteed volgens de regels?
- Waren de zaken op het departement goed geregeld?
- Heeft het gevoerde beleid de gewenste resultaten gehad?

Op basis van deze vragen schetsen wij per begrotingshoofdstuk of de verantwoordelijke ministers hun zaken op orde hebben. Vanuit onze wettelijke taak geven wij daarbij ook oordelen over de kwaliteit van de financiële informatie en de beleids- en bedrijfsvoerings-informatie in de jaarverslagen van de ministers en over de kwaliteit van de bedrijfsvoering zelf.

Dit rapport heeft betrekking op het *Jaarverslag 2016* van begrotingshoofdstuk III van het Ministerie van Algemene Zaken.
Onze overige publicaties in het kader van het verantwoordingsonderzoek 2016 vindt u op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2016.

Inhoud

1 Onze conclusies 5

2 Feiten en cijfers 6

3 Financiële informatie 7
- 3.1 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie 7
- 3.2 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie 7
- 3.3 Oordeel rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau 7

4 Bedrijfsvoering 8
- 4.1 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering 8
- 4.2 Oordeel over de bedrijfsvoering 8
- 4.3 Oordeel over totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie 9

5 Beleidsresultaten 10

6 Reactie minister 11

Bijlage
Over het verantwoordingsonderzoek 12

1 Onze conclusies

Informatiebeveiliging en inkoopbeheer verbeterd

Het Ministerie van Algemene Zaken heeft in 2016 de informatiebeveiliging en het inkoopbeheer verbeterd. Omdat bij dit ministerie – gelet op de rol van de minister-president – veel vertrouwelijke documenten samenkomen, vraagt informatiebeveiliging voortdurende alertheid.

Verder in het rapport

In de volgende hoofdstukken werken wij bovenstaande conclusies verder uit:

- Hoofdstuk 3, 'Financiële informatie': hierin geven wij ons oordeel over de financiële informatie in het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken. Wij hebben vastgesteld dat de weergegeven informatie rechtmatig is en deugdelijk is weergegeven.
- Hoofdstuk 4, 'Bedrijfsvoering': hierin geven wij ons oordeel over het inkoopbeheer en de informatiebeveiliging van het Ministerie van Algemene Zaken. Wij hebben geen onvolkomenheden geconstateerd. De twee aandachtspunten zijn opgelost.
- Hoofdstuk 5, 'Beleidsresultaten': Hierin geven wij ons oordeel over de totstandkoming van de informatie die in het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken is opgenomen over het gevoerde beleid.
- Hoofdstuk 6, 'Reactie van de minister': hierin geven wij de reactie weer die wij op 24 april 2017 ontvingen van de minister-president.

2 Feiten en cijfers

Onder het begrotingshoofdstuk III vallen drie begrotingen met een eigen beheerverantwoordelijkheid. Het gaat om:

- het Ministerie van Algemene Zaken (IIIA);
- het Kabinet van de Koning (IIIB);
- de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (IIIC).

Het Ministerie van Algemene Zaken verzorgt ook de bedrijfsvoering van de begroting van de Koning (I).

De uitgaven van hoofdstuk III in totaal betreffen 0,03% van de totale rijksuitgaven.
De uitgaven van het Ministerie van Algemene Zaken (IIIA) zijn binnen hoofdstuk III het meest omvangrijk en zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Ministerie van Algemene Zaken (IIIA) in cijfers (in miljoenen €)

	2014	2015	2016
Verplichtingen	62,1	50,7	55,7
Uitgaven	56,1	57,0	55,7
Ontvangsten	4,0	4,3	4,1
Fte's	346	347	351

Het Kabinet van de Koning (IIIB) heeft in 2016 uitgaven gedaan voor € 2,4 miljoen, is voor hetzelfde bedrag verplichtingen aangegaan en had € 2,4 miljoen aan ontvangsten. Het Kabinet voert taken uit ten behoeve van de Koning. De uitgaven worden doorbelast aan de begroting van de Koning, zie begrotingshoofdstuk I, artikel 3.
Bij de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (IIIC) waren de uitgaven en verplichtingen € 1,3 miljoen.

Het Ministerie van Algemene Zaken heeft een baten-lastenagentschap: de Dienst Publiek en Communicatie. De grootste taak van dit agentschap is het verzorgen van de informatie van de Rijksoverheid. De baten bedroegen in 2016 € 94,1 miljoen, de lasten € 94,4 miljoen.

3 Financiële informatie

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van ons onderzoek naar de financiële informatie in het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken.

Oordeel over de financiële informatie

De financiële informatie in het jaarverslag voldoet op totaalniveau aan de daaraan te stellen eisen. Daarnaast hebben wij ook geen fouten gevonden die de tolerantiegrens op artikelniveau overschrijden.

Bovenstaand oordeel is gebaseerd op onze oordelen over:

- de rechtmatigheid van de financiële informatie;
- de deugdelijke weergave van de financiële informatie;
- de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave van de financiële informatie op artikelniveau.

Alle door ons aangetroffen fouten en onzekerheden vindt u in het overzicht op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2016.

3.1 Oordeel rechtmatigheid financiële informatie

De informatie die is opgenomen in de financiële overzichten van het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken, is op totaalniveau rechtmatig.

3.2 Oordeel deugdelijke weergave financiële informatie

De informatie die is opgenomen in de financiële overzichten van het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken, is op totaalniveau deugdelijk weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

3.3 Oordeel rechtmatigheid en deugdelijke weergave op artikelniveau

Wij controleren ook op artikelniveau of de financiële informatie rechtmatig is en of zij deugdelijk is weergegeven. Wij hebben hierbij geen belangrijke fouten en onzekerheden geconstateerd in het *Jaarverslag 2016* van het Ministerie van Algemene Zaken.

4 Bedrijfsvoering

Wij hebben onderzoek gedaan naar de informatie die de minister van Algemene Zaken in het *Jaarverslag 2016* van het begrotingshoofdstuk Algemene Zaken heeft opgenomen over de bedrijfsvoering. Wij geven in dit hoofdstuk een oordeel over de bedrijfsvoering zelf en over totstandkoming van de informatie hierover.

4.1 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

4.1.1 Ambities informatiebeveiliging gerealiseerd

In 2015 gaven wij de aanbeveling aan de minister van Algemene Zaken om voor voldoende capaciteit te zorgen om de informatiebeveiliging op het afgesproken niveau van de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst te brengen en blijvend up-to-date te houden.
In 2016 heeft het ministerie haar ambities op het terrein van informatiebeveiliging gehaald. Dit is gerealiseerd door de bestaande capaciteit uit te breiden.
Het ministerie heeft vastgesteld welke werkzaamheden met welke prioriteit dienen te worden uitgevoerd. Bij de risicoanalyses zijn geen onbekende of niet acceptabele risico's geconstateerd. Op 1 februari 2017 heeft de secretaris-generaal van Algemene Zaken een In Control Verklaring (ICV) over 2016 afgegeven. De ICV bevat geen bijzonderheden, waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen. Daarmee is dit aandachtspunt opgelost.

4.1.2 Inkoopbeheer op orde

In 2015 gaven wij de aanbeveling om te komen tot een eenduidige werkwijze voor het verstrekken van prestatieverklaringen en achteraf goedkeuren van facturen.
In 2016 heeft het ministerie de beheersing van het inkoopproces verbeterd. Zo is het proces voor prestatieverklaringen en de goedkeuring van facturen vereenvoudigd. Daarmee is dit aandachtspunt opgelost.

4.2 Oordeel over de bedrijfsvoering

De door ons onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet van de Koning en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten voldoen in 2016 aan de gestelde eisen.

4.3 Oordeel over totstandkoming bedrijfsvoeringsinformatie

De totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie in het *Jaarverslag 2016* van het begrotingshoofdstuk Algemene Zaken is voor verbetering vatbaar.

Er ontbreekt een procesbeschrijving waarin is aangegeven wie verantwoordelijk is voor de opstelling en oplevering van onderliggende documenten van de drie in het jaarverslag opgenomen bedrijfsvoeringsparagrafen (Algemene Zaken, Kabinet van de Koning en Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten). Het dossier voor de bedrijfsvoeringsparagraaf bevat onvoldoende onderliggende documentatie en er is geen zichtbare afweging van wat wel en wat niet in de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt gerapporteerd.

5 Beleidsresultaten

Wij hebben onderzoek gedaan naar de informatie die de minister van Algemene Zaken in het *Jaarverslag 2016* van het begrotingshoofdstuk Algemene Zaken heeft opgenomen over het gevoerde beleid. Wij geven in dit hoofdstuk een oordeel over de totstandkoming van deze informatie.

Oordeel over totstandkoming beleidsinformatie

Wij controleren de totstandkoming van de beleidsinformatie. Wij gaan daarbij na of de beleidsinformatie in het jaarverslag ordelijk en controleerbaar tot stand komt. De beleidsinformatie in het *Jaarverslag 2016* van het begrotingshoofdstuk Algemene Zaken is deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

6 Reactie minister

De minister-president, de minister van Algemene Zaken, heeft op 24 april 2017 gereageerd op ons conceptrapport. Hieronder geven we zijn reactie integraal weer. De volledige reactie staat ook op www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2016. De reactie van de minister-president geeft ons geen aanleiding tot het opnemen van een nawoord.

De minister-president schrijft:
"Met belangstelling heb ik kennis genomen van uw conceptrapport bij het jaarverslag 2016 van het Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet van de Koning en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

Tot mijn genoegen constateert u geen onvolkomenheden. Zo stelt u vast dat de financiële informatie rechtmatig is, deugdelijk is weergegeven en voldoet aan de verslaggevings-voorschriften. Op het gebied van de bedrijfsvoering voldoen de door u onderzochte onderdelen aan de gestelde eisen. Ook de beleidsinformatie is deugdelijk tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Verder stelt u tot mijn genoegen vast dat de informatiebeveiliging en het inkoopbeheer in 2016 zijn verbeterd. Daarmee zijn de aandachtspunten van vorig jaar opgelost.

Tot slot constateert u dat de totstandkoming van de bedrijfsvoeringsinformatie kan worden verbeterd. Daaromtrent kan ik u toezeggen dat het komende jaar een proces-beschrijving voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt opgesteld en de dossiervorming wordt verbeterd.

Gelet op uw positieve oordeel, zie ik geen aanleiding voor een nadere reactie."

Bijlage

Over het verantwoordingsonderzoek

In ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek kijken wij naar de kwaliteit van de jaarverslagen die de minister van Financiën op Verantwoordingsdag aanbiedt aan het parlement. Wij beoordelen ook de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries gedurende het begrotingsjaar. Het onderzoek mondt uit in:

1. onze bevindingen en oordelen bij deze jaarverslagen;
2. onze verklaring van goedkeuring bij de rijksrekening en de saldibalans van het rijk, die in het Financieel jaarverslag van het Rijk zijn opgenomen.

De taken en bevoegdheden voor het Verantwoordingsonderzoek liggen vast in de Grondwet en in de Comptabiliteitswet 2001.

Onderzoek naar de jaarverslagen

Ons onderzoek naar de jaarverslagen is erop gericht om vast te stellen:

- of de weergave van de financiële informatie klopt en de weergegeven financiële informatie rechtmatig tot stand is gekomen – dat wil zeggen dat de onderliggende transacties in overeenstemming zijn met de begrotingswetten en andere toepasselijke wettelijke regels;
- of de weergegeven (niet-financiële) informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering op goede wijze tot stand gekomen is;
- of de inrichting van het jaarverslag voldoet aan de bepalingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Bij het onderzoek naar de financiële informatie willen wij voldoen aan de internationale controlestandaarden voor rekenkamers (International Standards of Supreme Audit Institutions, 'ISSAIs'). Wij onderzoeken niet iedere geldstroom tot in detail, maar hanteren een werkwijze die is gebaseerd op risicoanalyse.
Wij maken optimaal gebruik van het controlewerk dat de Auditdienst Rijk voor de ministers verricht, en voeren daarnaast eigen controles uit.
Met het oog op het budgetrecht van het parlement richten wij ons controlewerk zo in dat wij over belangrijke fouten en onzekerheden niet alleen op jaarverslagniveau in totaal, maar ook per begrotingsartikel kunnen rapporteren. Om te kunnen bepalen wat wel en niet belangrijk is gebruiken wij kwantitatieve en kwalitatieve tolerantiegrenzen.

Voor de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering beoordelen we of deze ordelijk en controleerbaar tot stand is gekomen.

Onderzoek naar de bedrijfsvoering

In ons onderzoek naar de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de ministeries beoordelen wij of het financieel beheer, het materieelbeheer en andere elementen van de bedrijfsvoering rechtmatig, ordelijk en controleerbaar zijn.

Omdat het niet mogelijk is alle relevante elementen van de bedrijfsvoering jaarlijks te toetsen, hebben wij een meerjarige aanpak ontwikkeld. Wij richten ons daarbij niet alleen op de elementen die een rechtstreekse relatie hebben met de financiële informatie in de jaarverslagen, maar ook op andere belangrijke onderwerpen als informatiebeveiliging en toezicht op uitvoering van beleid door derden.

Als we vinden dat een onderdeel van de bedrijfsvoering onvoldoende beheerst verloopt, noemen wij dat een 'onvolkomenheid' dan wel een 'ernstige onvolkomenheid'. Daarnaast kunnen wij ontwikkelingen en risico's signaleren die nog aandacht behoeven.

Onderzoek naar beleidsinformatie

Wij doen jaarlijks onderzoek naar een aantal beleidsthema's. Centraal staan hierbij de vragen of ministers erin slagen de belastingbetaler waar voor zijn geld te leveren en of zij het parlement hierover voldoende informeren. Hiervoor gaan wij na:

- hoeveel geld aan het beoogde doel wordt besteed;
- of voor dat geld de beloofde prestaties worden geleverd;
- in hoeverre het met het geld beoogde doel wordt gerealiseerd;
- of het parlement in begroting, jaarverslag en andere kamerstukken voldoende wordt geïnformeerd.

Een uitgebreide methodologische verantwoording over ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek staat op onze website: www.rekenkamer.nl/verantwoordingsonderzoek2016, onder 'Over dit onderzoek'.

Voorlichting

Afdeling Communicatie
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
telefoon (070) 342 44 00
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Omslag

Ontwerp: Corps Ontwerpers
Foto: Corbis/Hollandse Hoogte

Den Haag, mei 2017